

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 34-1889)

Originalt emne

Belysningsvæsen

Belysningsvæsen/Gasafgift

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 7. februar 1889](#)
- 2) [Byrådsmødet den 28. februar 1889](#)
- 3) [Byrådsmødet den 14. marts 1889](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 7. februar 1889 - side 6

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 34-1889)

I Henhold til den til Udvalget for Gasværket i Medfør af Byraadets Beslutning i Mødet den 21de Juni f. A.

under Sag Nr. 223/88 udgaaede Opfordring til at tage Spørgsmaalet om en Nedsættelse af Prisen paa Gas til Koge og industrielt Brug under Overvejelse, var der under 29de f. M. fra nævnte Udvalg modtaget følgende Indstilling:

"I Henhold til Byraadets Beslutning i Mødet den 21de Juni f.A. har Udvalget taget Sagen om eventuel Nedsættelse af Prisen paa Kogegas under Overvejelse. Man har i den Anledning indhentet Oplysninger om, hvorledes Priserne stille sig paa Kogegas fra samtlige Gasværker her i Landet, og i Henhold til medfølgende Indberetning fra Ingeniør Ernst viser det sig, at fra det Tidspunkt, hvor de forskellige Gasværker have nedsat Prisen paa

Kogegas til 3½ á 3 Kr. pr. 1000 Kbfd., er Forbruget tiltaget ganske enormt.

Efter de foretagne Undersøgelser fremgaar det, at der her i Byen i 1888 er forbrugt til Koge og Maskingas omtrent 6 Mill. Kbfd., og ved en Nedsættelse af Prisen til 3 Kr. vilde Gasværket altsaa strax faa en mindre Indtægt paa Aarsbudgettet af c. 6000 Kr., hvis Gasforbruget ikke tiltog, men ser man hen til den Fremgang, andre Gasværker have havt ved Nedsættelsen af Prisen, da tør man temmelig sikkert paaregne et forøget Salg af Koge og Maskingas af c. 3 Mill. Kbfd. aarlig i de første 3 Aar, og Fortjenesten paa dette forøgede Salg af 9 Mill. Kbfd. vil dække foranførte 6000 Kr.

Udvalget skal derfor anbefale, at Prisen paa Kogegas fra 1ste Juni d. A. nedsættes til 3 Kr. pr. 1000 Kbfd., dog saaledes at Forbruget af Kogegas beregnes efter vedlagte Forslag til Forandring i Regulativet, samt at Prisen paa Maskingas fra samme Dato ligeledes nedsættes til 3 Kr. pr. 1000 Kbfd., naar denne leveres gennem særlig Maaler.

Endvidere anbefales fra 1ste Juni d. A. at opkræve Gasafgiften maanedsviis, samt at fastsætte Lejen af Maalerne saaledes:

en 2 Blus Maaler 0,30 Kr. pr. Maaned,

" 3 -- --- 0,40 " ---

" 5 -- --- 0,50 " ---

en 10 Blus Maaler 0,65 Kr. pr. Maaned,

" 20 -- ---- 0,90 " ---

" 30 -- ---- 1,15 " ---

" 45 -- ---- 1,65 " ---

" 50 -- ---- 1,80 " ---

" 60 -- ---- 2,30 " ---

" 80 -- ---- 3,00 " ---

" 100 -- ---- 3,50 " ---

" 200 -- ---- 7,00 " ---

For at møde et tiltagende Gasforbrug vil det være nødvendigt at opføre en ny Ovn i indeværende Aar, desforuden maa Gasværket være forberedt paa Anskaffelse af nye

Maalere og Stikledninger, hvortil maa paaregnes:

Kr. 15,000 til Ovnene,

Kr. 10,500 til Maalere,

Kr. 6,000 til Stikledninger,

ialt Kr. 31,500,

hvilket Beløb man skal anbefale Byraadet at bevilge."

Den i foranstaaende Indstilling omtalte Indberetning fra Gasværksbestyreren af 15de Januar d. A. er saalydende:

"I Henhold til Anmodning i det ærede Udvalgs Skrivelse af 23de Septbr. 1888 tillader jeg mig herved at fremsende følgende Bemærkninger angaaende Spørgsmaalet om Nedsættelse af Prisen for Koge og Maskingas.

Gasprisen i Landets forskellige Byer.

I Følge indhentede Oplysninger fandtes der i Aaret 1886 i Danmark 36 Gasværker. I 27 af disse er der en særskilt lavere Pris for Kogegas, og med Undtagelse af 2 Byer, hvoriblandt Aarhus, have alle Gasværker en lavere Pris for Maskingas, som oftest den samme som for Kogegas, men nogle Steder en endnu lavere Pris. I en By, Holbæk, betales en lavere Pris for al Gas i de 4 Sommermaaneder.

Tabel 1.

Tabel 1 viser, hvorledes Prisen for Lys, Koge og Maskingas stiller sig i Landets med Gas forsynede 36 Byer.

Prisen for Kogegas i de 27 Byer, der have tvende Priser for Gas, stiller sig saaledes:

4,50 Kr. pr. 1000 Kbf. Gas i 2 Byer,

4,00 " ---- i 1 ---

3,50 " ---- i 12 ---

3,00 " ---- i 12 ---

Da Gasprisen i Aarhus som bekendt er 4,00 Kr. for al Slags Gas, fremgaar det af tabellen, at de fleste Byer have en højere Pris for Lysgas, men en lavere Pris for Koge og Maskingas end Aarhus.

Til Gasprisen maa dog ogsaa lægges Maalerlejen, som betales i alle Byer med Undtagelse af Kjøbenhavn.

Forbruget af kogegas.

Den første By her i Landet, der nedsatte Prisen for Kogegas, var Nakskov, og da det er de der opnaaede Resultater, der hovedsalig have tilskyndet de andre Gasværker til en lignende Fremgangsmaade, skal jeg her tillade mig at meddele en Oversigt over Forbruget af Kogegas i Nakskov fra 1863, hvor prisen blev sat til 10 Mk. (= 3,33 Kr.), og til 1881, hvor Lys og Kogegas blev sat til ens Pris, nemlig 3,00 Kr.

Tabel 2.

i 1875 nedsatte Nakskov Kogegasprisen til 3,00 Kr., og dette bevirkede atter en betydelig Stigning i Forbruget, thi medens der, som Tabel 2 viser, i 1874 brugtes 724 Kbf. pr. Individ, steg Forbruget saaledes, at der i 1881 brugtes 1329 Kbf. pr. Individ.

Da Nakskov Gasværk som en Følge af det store Kogegasforbrug gav et særdeles godt finansielt Resultat, indførte de andre Gasværker ogsaa en lavere Pris paa Kogegas, og i Aarene 1882 og 1883 nedsatte det danske Gaskompagni næsten overalt Prisen for Kogegas til 3,00 Kr. a 3,550 Kr. pr. 1000 Kbf., hvad der frembragte en stærk Stigning i Forbruget.

Saaledes steg Forbruget i de første Aar efter Nedsættelsen:

Tabel 3.

Det virkelige Kogegasforbrug var i disse Byer:
og Forbruget er i stadig Stigen.

Sandsynlig vil Benyttelsen af Kogegas blive ligesaa almindelig andre Steder som i Nakskov, naar de vedkommende Gasværker energisk arbejde paa Udbredelsen og Kjendskab til Gaskogningens store Fortrin.

Hvad Størrelsen af Forbruget af Kogegas i Aarhus angaaar, kan man kun tilnærmeelsesvis komme til et Resultat derom, da Kogegassen jo ikke maales særskilt.

For at komme Sandheden saa nær som muligt blev der 31te Oktober foretaget en Optælling af samtlige i Brug værende Gaskogearrater, og det viste sig da, at her i Alt findes

589 Stkr. Gaskogeapparater, fordelt hos 414 Familier, af hvilke 293 Familier have 1 Kogeapparat og 121 Familier have 2 Stkr. eller derover.

Antager man, at en familie kan tilberede al Maden paa 1 Kogeapparat, ser man, at kun 121 Familier bruge Gas til Madlavning, medens 293 Familier koge Vand ved Gas.

Gasforbruget paa disse Apparater har i 1888 været c. 5,000,000 Kbfd., svarende til et aarligt Forbrug af 166 Kbfd. pr. Individ.

Siden Gasværket i 1886 begyndte at lægge gratis Ledninger for Kogegas, er der sket en Tilvæxt i Kogegasforbruget af c. 1,500,000 Kbfd.

Forbruget har været saaledes fordelt:

293 Familier med 1 Apparat, aarlig 7,780 Kbf. pr. Familie, ialt 2,840,000 Kbf.

121 Familier med flere Apparater, aarlig 17,851 Kbf. pr. Familie, ialt 2,160,000 Kbf.
Summa 5,000,000 Kbf.

I Forbindelse med Kogegassen maa nævnes Maskingas, hvoraf der aarlig bruges 1,000,000 Kbf.

og det samlede aarlige Forbrug af Kogegas og Maskingas er altsaa 6,000,000 Kbfd.

Midler til at fremme Forbruget af Kogegas.

Som det væsentligste Middel maa nævnes en lav Pris paa Kogegas.

Da Kogegas kan fremstilles noget billigere end Lysgas, som Følge af at Forbruget deraf er ensartet hele Aaret rundt, har, som ovenfor nævnt, de fleste Gasværker indført særskilte Priser for Koge og Lysgas, saaledes at der var særskilte Maalere og Ledninger for begge.

Dette medfører imidlertid en ikke ubetydelig extra Udgift ved Indlægning af Ledningerne, og dobbelt Maalerleje for Forbrugerne af begge Slags Gas.

Tilmed synes det, som om de dobbelte Maalere ligefrem sætte en Stopper for Udbredelsen af Lysgas.

Saaledes var f. Ex. i Nakskov Forbruget af Lysgas i 1875 4,771,900 Kbfd., i 1881 4,923,300 Kbfd. altsaa i de 6 Aar kun en aarlig Tilvæxt af c. ½ %.

Samtidig var Antallet af Forbrugere af

Lysgas. Lys og Kogegas. Kogegas.

i 1875 126 125 198

i 1881 95 155 221

hvoraf ses, at der i Løbet af 6 Aar var gaaet c. 31 Forbrugere af Lysgas over til ogsaa at bruge Kogegas, men at der i samme Tidsrum ikke var kommet en eneste Lysgasforbruger mere, paa samme Tid som Kogegasforbrugernes Antal var steget til det dobbelte.

Da det delvølgelig ikke ligger i Gasværkets Interesse at hæmme Tilvæksten i Lysgasforbruget, og da Gassen med Fordel kan anvendes i Beboelseligheder, paa Trappeopgange i Stedet for Pertroleum, maa Gasværket ikke stille sig hindrende i vejen for Gassens Udbredelse til disse Formaal. Som en saadan Hindring maa imidlertid Forlangendet om særskilte Maalere og Ledninger for Koge og Lysgas betragtes.

For at undgaa Ulemperne ved dobbelte Maalere tillader jeg mig derfor herved at foreslaa det ærede Udvalg at indfør følgende af undertegnede udtænkte System, ved hvilket man, praktisk taget, er i Stand til gennem én Maaler og en Ledning særskilt at maale Koge og Lysgas.

Da nemlig Forbruget af Kogegas er ensartet hele Aaret rundt, og da Forbruget af Lysgas hos private Forbrugere i Juni Maaned er aldeles forsvindende, vil man kunne sætte Kogegasforbrugernes maanedlige Normal Forbrug af Kogegas, Juni Maanedes Forbrug, og altsaa i de følgende Maaneder beregne Forbrugerne maanedsviis saa megen Gas til Kogegaspris som Juni Maanedes Forbrug udgjør; hvad der er brugt udover dette Kvantum, vil blive at betale efter Lysgasprisen.

Hosstaaende Exempel viser Beregningen.

A. vil altsaa have at betale sit Gasforbrug med 11,900 Kbfd. Gas til Kogegasprisen og 4,500 Kbfd. Gas til Lysgasprisen.

Forsaaavdt enkelte Kogegasforbrugeres Forbrug af Lysgas i Juni Maaned skulde andrage en betydelig Del af Maanedens samlede Forbrug, maa Gasværket forbeholde sig Ret til i saadanne Tilfælde at forlange opstillet særlige Maalere for Kogegassen.

Hvis en Kogegasforbrugers Gasforbrug i Juni Maaned med 25% eller mere overskrider hansd Forbrug i Maj eller Juni samme Aar, vil hans maanedlige Normal Kogegasforbrug være at sætte det mindste af disse Maanedes Forbrug.

Da Prisnedsættelsen kun skal gjælde for Kogegas, maa en Forbruger, der ophører at

bruge Kogegas, strax meddele saadant til Gasværket, og vil hans øvrige Forbrug da være at betale efter Lysgasprisen.

Dette System forbindes bedst med maanedlig Opkrævning, der finder Sted flere Steder i Landet, som følgende Sammenstilling viser:

Ved 15 Gasværker opkræves kvartalsvis, Ved 14 Gasværker opkræves maanedsvi. Ved 3 Gasværker opkræves hveranden Maaned. Ved 3 Gasværker opkræves maanedlig om Vinteren, kvartalsvis om sommeren. Ved 1 Gasværke opkræves hver 6te Uge.

En maanedlig Opkrævning er mere bekostelig, men den fremmer Gassens Indgang hos de mindre Forbrugere og skaffer ogsaa Publikum og Gasværket en bedre Kontrol med Gasforbruget.

Da Kontrollen med Køkkenpersonalet er af væsentlig Betydning ved Indførelse af Kogegas, men da Publikum ved de nuværende Maalere, er afskaaret fra at føre en virksom Kontrol paa grund af, at Maalerne kun angive Hundreder af Kubikfod, har jeg anmodet Hr. Maalerfabrikant Timm i Kjøbenhavn om at konstruere en Maaler, der ogsaa viser Tiere og Enere af Kubikfod, og Publikum vil da ved Hjælp af saadanne Maalere være i Stand til at indføre Gasforbruget i det daglige Regnskab og derved kunne føre en skarp Kontrol med det, da Maaleren angiver en Forskjel i Forbrug, svarende til et Kogeapparats brænden i 10 Minutter.

Ligeledes vil man ved Hjælp deraf ogsaa hurtigt kunne opdage mulige Utætheder paa Ledningen.

Da Lejen af Maalerne maa opkræves samtidig med Gasafgiften, altsaa maanedlig, vil en Afrunding af den nuværende Maalerleje være heldig for at undgaa Brøker. Fro Exempel saaledes:

Leje af en 2 Blus Maaler 0,25 Kr. pr. Maaned,

--- 3 --- 0,30 " ---

--- 5 --- 0,40 " ---

--- 10 --- 0,65 " ---

--- 20 --- 0,90 " ---

--- 30 --- 1,15 " ---

--- 45 --- 1,65 " ---
--- 50 --- 1,80 " ---
--- 60 --- 2,30 " ---
--- 80 --- 3,00 " ---
--- 100 --- 3,50 " ---
--- 200 --- 7,00 " ---

Da Maalerne maa anbringes paa let tilgængelige Steder i selve Etagerne, og Brugen af de saakaldte Bimaalere altid giver Anledning til Misfornøjelse, vil det være heldigt, at Gasværkets Stikledning forlænges op igjennem alle Etager, med Afsætninger for Maaler i hver Etage, og at dette Arbejde, der selvfølgelig maa udføres af Gasværket, betales af Husekieren med en Pris af 60 Øre pr. løbende Fod Ledning, regnet fra det Sted, hvor Stikledningen fra Gaden passerer Byggelinien.

Jeg skal endnu kun kortelig tillade mig at henlede Opmærksomheden paa en Omstændighed, der er af stor Betydning, hvor det gjælder Indførelsen af Kogegas, og det er Udbredelsen af gode Kogeapparater samt Anvisning til paa bedste Maade at benytte disse. Til det første Formaål bidrager Gasværkets Udstilling af Kogeapparater meget, og det andet Formaål vil saaledes fremmes ved Udbredelse af en trykt Vejledning blandt Gasforbrugerne.

Jeg skal derefter tillade mig at besvare det ærede Udvalgs andet Spørgsmaal angaaende: Hvilken Indflydelse en eventuel Nedsættelse af Prisen for Kogegas til 3 Kr. vil have paa Gasværkets Indtægter og Drift:

Tabel 5.

Det ses heraf, at Gasforbruget i 10 aar er steget til det dobbelte, og med den Forøgelse for Øje, der fandt Sted fra 1880 - 1883 efter Prisnedsættelsen i 1880, og i Henhold til Erfaringer fra andre Byer, vil man ved en Nedsættelse af kogegasprisen til 3 Kr. godt kunne gjøre Regning paa en Stigning i Forbrug i de 3 første Aar af 3,000,000 Kbfd. aarlig, eller en aarlig Tilgang af 300 Familier med et Forbrug af 10,000 Kbfd. om Aaret.

Efter Regnskabet for 1887 var Gasværkets Indtægt 193,867 Kr. Gasværkets Udgifter (naar Renter og Afdrag fradrages, men Byens Belysning og Udvidelse medregnes) 141,033 Kr.

Altsaa Overskud 52,834 Kr.

Da Gassalget i 1887 udgjorde 31,056,500 Kbfd. var altsaa Fortjenesten pr. 1000 Kbfd. solgt Gas 1,70 Kr. (Gaspris = 4 Kr.).

Nedsættes nu Prisen for Koge og Maskingas til 3 Kr., vil den øjeblikkelige Formindskelse i Indtægt udgjøre 6,000,000 Kbfd. à 1,00 Kr. = 6000 Kr.,

og for at indvinde dette Beløb skal Forbruget af Kogegas stige med 8,570,000 Kubikfod, hvilket efter foranstaaende vil indtræffe efter 3 Aars Forløb. Forbruget vil da være 500 Kbfd. pr. Individ, altsaa endnu kun 2/5 af Nakskovs Forbrug.

For at Gasværket imidlertid kan være i Stand til at tilfredsstille et saadant forøget Forbrug, vil det være nødvendigt, at den paa Budgettet for 1889 af Gasværket ønskede, men af Byraadet nægtede Ovn opføres i indeværende Aar; den vil med Tilbehør koste 15,000 Kr. endvidere vil behøves til Anskaffelse af 300 Maalere à 35 Kr. 10,500 Kr., til Stikledninger 6,000 Kr., og til Dækning af Formindskelse i Gasafgifterne 4,500 Kr. Summa 36,000 Kr."

Derimod optages det fremsendte Forslag til Tillæg til Regulativ for Benyttelse af Gas fra Aarhus Gasværk ikke her, da Udvalget senere fremkom med et noget ændret Forslag i samme Retning, der blev vedtaget i Mødet den 14de Marts, og hvortil der herved henvises, da det med Hensyn til Beregningen af Forbruget af Kogegassen er overensstemmende med det under nærværende Møde fremlagte.

Efter at Sagen var drøftet, blev den videre Behandling udsat til næste Møde.

Uddrag fra byrådsmødet den 28. februar 1889 - side 5

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 34-1889)

Den fra forrige Møde udsatte Sag om Nedsættelse i Prisen for Kogegas toges for paa ny, hvorpaa man efter et af Udvalget for Gasværket i Skrivelse af d.d. derom fremsat Forslag nedsatte et kombineret Udvalg, bestaaende af ovennævnte Udvalg i Forening med Formanden, Hald, Mørk og Speyer til nærmere at drøfte denne Sag. (Se Mødet den 14de marts.)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 34-1889)

Angaaende sagen om Betalingen for Koge- og Maskingas meddelte Formanden, at der i det i Mødet den 28de f. M. nedsatte kombinerede Udvalg ikke var opnaaet Enighed om de foreliggende Divergenspunkter, idet Formanden, Speyer og Hald havde fastholdt et af dem i Forening med J. Jensen Broue og O. Langballe under 25de f. M. indgivet Ændringsforslag, hvis væsenligste Bestemmelse var, at Maaling af Kogegas skal ske ved selvstændig Maaler, naar nedsat Betaling erlægges, medens Udvalget for Gasværket i saa Henseende var blevet ved sit Forslag; derimod var hele Udvalget blevet enig om, at hvis ovennævnte Ændringsforslag forkastedes, og Gasværksudvalgets Forslag om Beregningen af Betalingen for Kogegas vedtoges, skulde det af Udvalget for Gasværket i Mødet den 7de f. M. fremsatte Forslag til et Tillæg til Gasværksregulativet have en paa flere Punkter forandret Affattelse, og i henhold til denne Aftale havde nysnævnte Udvalg ved Skrivelse af 11te d. M. fremsendt et nyt forslag i den ommeldte Henseende.

Foruden de her nævnte Forslag forelaa der desuden til Forhandling et fra Firmaet Brødr. Backhausen med flere forbrugere af Gas til Maskinkraft indkommet Andragende om, at Gas til Maskinbrug maatte samme Prisnedsættelse som Kogegas, idet Andragerne henvise til, hvad der finder Sted i andre Provinsbyer.

Efter at Sagen paa ny var drøftet, stilledes det ovennævnte Ændringsforslag om, at Maaling af Kogegas skal ske ved selvstændig Maaler, naar nedsat Betaling skal erklæres, under Afstemning, men blev forkastet tillige med et Ændringsforslag om, at nedsat Betaling for Gas til Maskinbrug kun skal gjælde for Maskiner af 1 Hests Kraft og derunder.

Byraadet vedtog derefter Gasværksudvalgets Forslag om, at Betaling for Gas til Husholdningsbrug og til Maskinbrug fra den 1ste Juni d. A. fastsattes til 3 kr. pr. 1000 Kubikfod, ligesom Udvalget ogsaa bemyndigedes til at afholde de med Gjennemførelsen af denne Foranstaltning forbundne Udgifter, hvorunder dog ikke er henregnet Opførelsen af den i Udvalgets Indstilling af 29de Januar nævnte nu Ovn, hvilket Spørgsmaal udsattes indtil videre.

Det med Udvalgets Skrivelse af 11te d. M. fremsendte Forslag til Tillæg til

Gasværketsregulativet vedtoges derpaa saaledes, som det er optaget i Tillægget.

